

De enig(st)e Nederlandse school
in Rome

Schoolgids 2025-2026

Inhoudsopgave

Inleiding	1	
1	Wie, wat, waar	2
1.1	Contactgegevens	2
1.2	Vereniging 't Kofschip	2
1.3	Leerkrachten	4
1.4	Onderwijsinspectie en Stichting NOB	5
1.5	Locatie	6
2	Kalender, lesgeld en andere praktische zaken	7
2.1	Nuttige informatie aan het begin van het schooljaar	7
2.2	Schooltijden/lesdagen	7
2.3	Schoolkalender en vakantierooster	7
2.4	Lesgeld	8
2.5	Privélessen	9
2.6	Schoolverzekering	9
2.7	Toelatingsbeleid	9
2.8	Absenties: verzuim en te laat komen	10
2.9	Beleid voor smartphones en tablets	11
2.10	Peuterklas	11
3	Missie en visie	12
3.1	Waar we voor staan	12
3.2	Waar we voor gaan	12
4	Het NTC-onderwijs	13
4.1	Nederlands taalonderwijs	13
4.2	Cultuuronderwijs	13
4.3	Organisatie van het onderwijs	14
4.3.1	Peuters	15
4.3.2	Kleuters (groepen 1 en 2)	15
4.3.3	Groepen 3 t/m 8	15
4.3.4	Voortgezet onderwijs	16
4.4	Huiswerk PO en VO	17
5	Begeleiding en toetsing	18
5.1	Begeleiding	18

5.2	Toetsen	18
5.2.1	Peuters en kleuters	18
5.2.2	Groepen 3 t/m 8	18
5.2.3	Voortgezet onderwijs	19
6	Ouders	20
6.1	Rol van ouders	20
6.2	Ouderparticipatie	20
6.3	Klachtenregeling	20
7	Kwaliteitszorg	21
7.1	Kwaliteitszorgbeleid	21
7.2	Ontwikkelingen in de school	21
7.3	Schoolkeuze bij terugkeer naar Nederland	21
8	Onderwijsresultaten	22
	Bijlage 1 - Wet op het primair onderwijs	23
	Bijlage 2 - Taal-en cultuurdoelen peuters	24
	Bijlage 3 - Kerndoelen Nederlands	25
	Bijlage 4 - Kerndoelen Nederlands cultuuronderwijs	27
	Bijlage 5 - Onderwijsplanning groep 1 t/m 8	33
	Bijlage 6 - Nuttige websites	40
	Bijlage 7 - Nuttige adressen	41
	Leslocatie	41
	Nederlandse en Belgische (semi)overheidsinstellingen	41

Afkortingen

PO:	Primair onderwijs
VO:	Voortgezet onderwijs
NTC-punt:	Nederlandse Taal en Cultuur Punt: 't Kofschip in Rome is een NTC-punt, geen dagschool
NT2 (kinderen):	Nederlands als tweede taal (kinderen die het Nederlands als tweede taal leren)
(S)NOB :	(Stichting) Nederlands Onderwijs in het Buitenland
CNaVT:	Certificaat Nederlands als Vreemde Taal
IB:	International Baccalaureate
IGCSE:	International General Certificate of Secondary Education

Bij Nederlands onderwijs in het buitenland spreekt men van Richting 1, Richting 2 en Richting 3, zie hieronder

Inleiding

Welkom in het nieuwe schooljaar!

Deze schoolgids helpt u om een goed beeld te krijgen van onze school. U leest wat u van ons mag verwachten, hoe wij het onderwijs vormgeven en welke praktische zaken daarbij horen.

Wij vinden het belangrijk dat nieuwe ouders ontdekken wat onze school bijzonder maakt, en dat ouders die al leerlingen bij ons hebben, kunnen zien hoe wij werken en welke resultaten we behalen.

De schoolgids sluit aan bij ons schoolplan 2024–2028. Daarin hebben we onze missie en visie uitgewerkt en de plannen beschreven waarmee we de komende jaren verder bouwen aan goed onderwijs.

Meer informatie over 't Kofschip vindt u op onze [website](#).

Jos van Lent

Coördinator Nederlandse school 't Kofschip

1 Wie, wat, waar

1.1 Contactgegevens

Jos van Lent, coördinator, is het algemene aanspreekpunt voor schoolzaken:
school@tkofschip.org, GSM: (+ 39) 347 854 7386.

Het schoolbestuur is bereikbaar via bestuur@tkofschip.org

De contactgegevens van de leerkrachten kunnen ouders opvragen bij de coördinator of bij de leerkrachten zelf. Om privacyredenen worden deze gegevens niet in de schoolgids opgenomen.

1.2 Vereniging 't Kofschip

De Nederlandse school 't Kofschip werd in 1982 opgericht en wordt sinds 2019 beheerd door de vereniging 't Kofschip, officieel geregistreerd als *Associazione di Promozione Sociale ETS 't Kofschip*, CF 9789950585, Partita IVA 17790011005.

De vereniging wordt geleid door het bestuur en heeft de volgende doelstellingen:

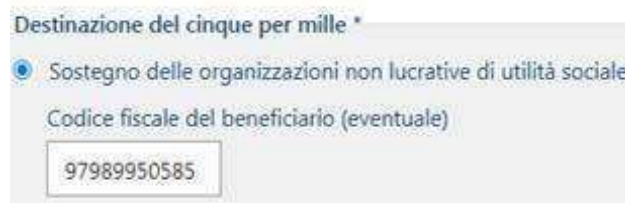
- het bevorderen van belangstelling voor, en gebruik van, de taal, cultuur en literatuur van het Nederlandse taalgebied
- kinderen met Nederlandse of Belgische wortels de gelegenheid bieden hun kennis van de taal, cultuur en literatuur van het Nederlandse taalgebied te verdiepen
- culturele uitwisseling met Nederland en België stimuleren
- kennis over de samenlevingen in het Nederlandse taalgebied verspreiden.

De activiteiten van de vereniging staan open voor alle leden. Gezinnen met kinderen op 't Kofschip en deelnemers aan het volwassenenonderwijs zijn automatisch lid. Het lidmaatschapsgeld bedraagt €3,00 per gezin per jaar. Ook anderen die de doelstellingen van de vereniging onderschrijven, kunnen [lid worden](#).

De vereniging is onder nummer 57710 geregistreerd bij het RUNTS (*Registro Unico Nazionale Terzo Settore*), het nationale register van verenigingen in Italië.

Voor aangetekende post gebruikt de vereniging een PEC-adres (*casella di posta elettronica certificata*): tkofschip@pec.it

Belastingplichtigen in Italië kunnen 0,5% van hun belasting (het *cinque per mille*) aan de school toewijzen door in de belastingaangifte de codice fiscale van de school 97989950585 in te vullen:

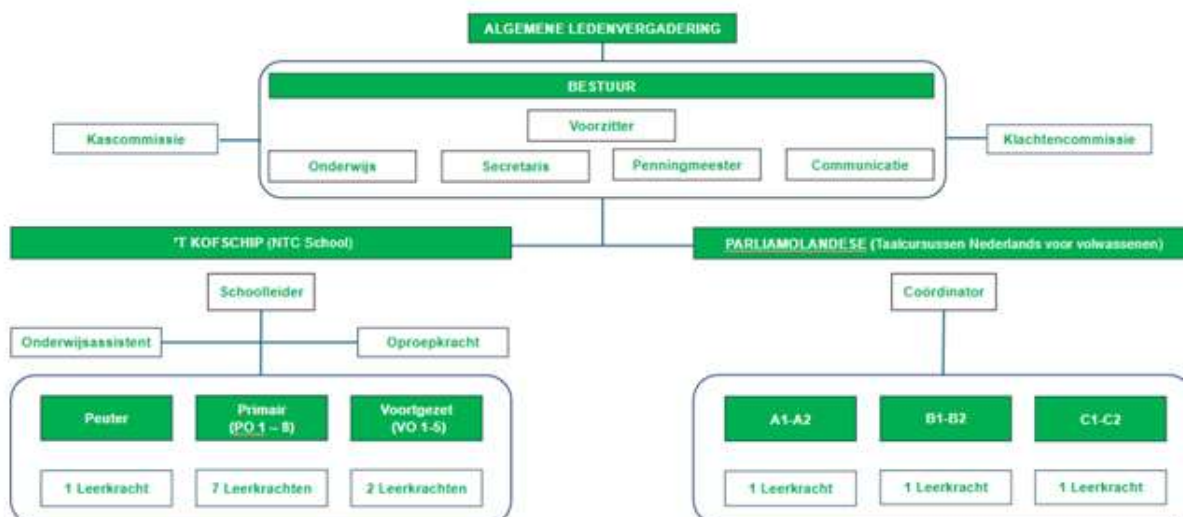
Destinazione del cinque per mille *

Sostegno delle organizzazioni non lucrative di utilità sociale

Codice fiscale del beneficiario (eventuale)

97989950585

Organigram van de vereniging

Het **bestuur** bestaat uit:

Voorzitter

Mies Nuytens draagt met haar achtergrond in management en organisatieontwikkeling draagt Mies bij aan de professionalisering van 't Kofschip. Zij combineert strategisch inzicht met betrokkenheid en zet zich in voor een sterke school die op de toekomst is voorbereid.

Penningmeester

Felix Marttin (met twee t's!) wil graag dat zijn zoon met de familie in Nederland kan spreken en eventueel ook in Nederland kan doorstuderen. Met Felix staat 't Kofschip stevig in zijn schoenen, geen geringe bijdrage aan het reilen en zeilen van de school en de Nederlandse gemeenschap in Rome.

Secretaris

Colinda Koster is moeder van twee kinderen die 't Kofschip succesvol doorlopen hebben en werkzaam bij een advocatenkantoor in Rome. Zij was de drijvende kracht achter ParliamOlandese en fungeert tegenwoordig als secretaris van de school.

Communicatie

Maarten Roest heeft vier kinderen die in het buitenland Nederlands geleerd hebben. Daarom help hij graag mee met het verzorgen van Nederlands onderwijs in Rome. Hij gebruikt zijn schrijvervaring bij de voorlichting van 't Kofschip.

Wilma Prot is tweedegraads leraar Nederlands voor het voortgezet onderwijs. Van 2011 tot 2018 gaf ze Nederlandse les op 't Kofschip en op internationale scholen met Nederlands in het vakkenpakket. Samen met haar man runt ze een B&B bij het meer van Bolsena.

Onderwijs

Het bestuur onderhoudt nauw contact met de **coördinator** van de school:

Jos van Lent is Koptoloog en Arabist. Hij doet zelfstandig onderzoek en werkt daarnaast parttime voor een Amerikaanse universiteit. Na lange tijd bestuurslid Onderwijszaken te zijn geweest, is hij sinds een jaar de coördinator van 't Kofschip.

Coördinator

1.3 Leerkrachten

Het docententeam bestaat uit 12 leerkrachten. Twee daarvan zijn daarnaast betrokken bij *ParliamOlandese*, de cursussen Nederlands voor volwassenen.

Bij de groepsindeling houden we rekening met ieders kwaliteiten, ervaring en voorkeuren. Omdat een afwisselende samenstelling verfrissend werkt voor zowel leerlingen als leerkrachten, wordt de indeling jaarlijks herzien.

Eva van Dongen is afgestudeerd docent maatschappijleer. Sinds begin 2024 heeft ze op 't Kofschip de peuters onder haar hoede en treedt ze op als invalkracht. Eerder werkte Eva in een Engelstalig kinderdagverblijf; momenteel is zij bezig met het opzetten van een eigen bedrijf.

Peuterklas

Tessa Vrijmoed is eerstegraads docent Grieks en Latijn en auteur van *Het lied van Marina*. Ze is sinds 2009 verbonden aan 't Kofschip en geeft dit jaar les aan de kleuters van groep 1.

Groep 1

Marianna Fumagalli is bevoegd lerares Italiaans voor anderstaligen, interculturele trainer, vertaler en tolk. Zij leerde Nederlands in België en is sinds 2017 verbonden aan 't Kofschip. Zij is lid van Vlamingen in de Wereld en geeft les aan de kleuters van groep 2.

Groep 2

Dianne Di Benedetto is bevoegd onderwijzeres in het basisonderwijs en sinds 2008 verbonden aan 't Kofschip, waarvan ze van 2014 tot 2023 coördinator was. Zij geeft les aan groep 3.

Groep 3

Groep 4

Ralf Kapel is sinds 1996 werkzaam als leerkracht in het Nederlandse basis- en speciaal (basis)onderwijs. Daarnaast werkt hij als online leerkracht, ambulante begeleider en coach. Ralf heeft een master Special Educational Needs afgerond en geeft bij ons les aan groep 4.

Groep 5

Pauline Doclot is afgestudeerd als leerkracht Nederlands, Engels en Frans. Zij gaf in België les op verschillende lagere en middelbare scholen. Sinds vorig schooljaar werkt ze bij 't Kofschip en geeft nu les aan groep 5. Pauline geeft ook bijles aan kinderen en volwassenen.

Groep 6 en 8

Rinske Hernaamt is afgestudeerd als docent pedagogiek en werkt als onderwijsassistente op een internationale school in Rome. Zij is sinds 2012 verbonden aan 't Kofschip en geeft dit jaar les aan groep 6 en 8. Daarnaast geeft Rinske privélessen.

Groep 7

Leonie van den Berg is sinds dit schooljaar verbonden aan 't Kofschip en geeft les aan groep 7. Ze heeft een grote liefde voor lezen en deelt die passie graag met haar leerlingen. Daarnaast zet ze zich als vrijwilliger in als online taalcoach voor nieuwkomers in Nederland.

VO1 en 2

Isabella Kleine geeft sinds dit schooljaar les aan VO1 en VO2. Taal boeit haar al van kinds af aan en tijdens haar studie gaf ze Nederlands aan internationale medestudenten. Naast haar werk bij een hulporganisatie verbonden aan het Vaticaan volgt zij de studie Gender en Ontwikkeling.

VO 4 en 5

Linda Lussenburg is afgestudeerd als vertaler. Ze geeft les op 't Kofschip sinds 2020 en neemt dit jaar VO3 en VO5 voor haar rekening. Daarnaast geeft ze privélessen en is ze als docent betrokken bij *ParliamOlandese*, onze cursussen Nederlands voor volwassenen.

Invaljuf

Saskia Tersteeg is afgestudeerd in Buitenlandse Talen en Letterkunde. Zij was tien jaar vaste leerkracht aan 't Kofschip. Sinds haar pensionering valt zij vanaf dit jaar af en toe in. Saskia geeft ook Nederlandse en Engelse privélessen.

1.4 Onderwijsinspectie en Stichting NOB

De Nederlandse school 't Kofschip is een officieel Nederlands Taal- en Cultuurpunt (NTC-punt), aangesloten bij de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB). Wij ontvangen organisatorische ondersteuning van het NOB en staan onder toezicht van de Inspectie Onderwijs Buitenland.

Dit biedt de garantie dat ons onderwijs voldoet aan de kwaliteitsnormen die ook gelden voor scholen in Nederland en België.

Bij het laatste inspectiebezoek in februari 2019 werd positief geoordeeld over zowel ons primair als voortgezet onderwijs. De inspectie prees onder meer ons onderwijsproces, schoolklimaat, de behaalde resultaten, kwaliteitszorg en -ambitie en financieel beheer. Het volgende inspectiebezoek vindt plaats in het najaar van 2025.

De NOB verstrekt jaarlijks een leerlingssubsidie op basis van het aantal ingeschreven leerlingen. Daarnaast biedt de stichting bijscholing voor leerkrachten en bestuursleden via online cursussen, webinars en netwerkbijeenkomsten, waardoor zij hun deskundigheid verder kunnen ontwikkelen en de nieuwste onderwijskundige inzichten kunnen volgen.

1.5 Locatie: Via Marcello Malpighi 14

't Kofschip is gevestigd in het historische *Villino Aletti*, sinds 1946 de thuisbasis van de Zwitserse School van Rome en sinds 2017 ook de locatie van onze school. Het gebouw combineert historische elegantie met een moderne onderwijsomgeving en ligt in een groene, veilige omgeving met speelvelden, speeltuinen en portierbeveiliging. Dankzij de centrale ligging, ruime parkeergelegenheid en volledig ingerichte klaslokalen is dit een ideale plek voor onderwijs en ontwikkeling.

2 Kalender, lesgeld en andere praktische zaken

2.1 Nuttige informatie aan het begin van het schooljaar

Ouders van nieuwe leerlingen wordt gevraagd een geldig paspoort van hun kind te tonen. Dit is nodig om de Nederlandse of Belgische nationaliteit vast te stellen in verband met de subsidie van de Stichting NOB.

Kinderen nemen zelf een A4-schrift en een etui mee met potlood, puntenslijper, gum, pen, kleurpotloden, schaar en lijm.

Nieuwe leerlingen ontvangen bij de start van het schooljaar een map van de school. Aan het einde van iedere les gaan hierin de gemaakte werkjes, kopieën, bibliotheekboeken, huiswerk en berichten voor ouders.

Wij raden aan deze map wekelijks te bekijken, zodat u steeds op de hoogte blijft van huiswerk, activiteiten, feesten en andere schoolinitiatieven.

Alle ouders ontvangen maandelijks per e-mail de *Nieuwsflits*, met actueel nieuws en praktische informatie over de activiteiten van de school.

Voor verdere details en het laatste nieuws kunt u ook terecht op onze [website](#).

2.2 Schooltijden/lesdagen

	Locatie	Groepen	Tijd
Zaterdag	Scuola Svizzera di Roma – Zwitserse School	Peutergroep, PO groep 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, VO 1, 2, 3, 5	09.15 – 12.45u

2.3 Schoolkalender en vakantierooster

Eerste schooldag	zaterdag	13 september 2025
Open- en cultuurdag	zaterdag	13 september 2025
Kinderboekendag	zaterdag	4 oktober 2025
Sinterklaasfeest	zaterdag	6 december 2025
Oudergesprekken	zaterdag	maart 2026
Vlaamse Cultuurdag	zaterdag	14 maart 2026

Koningsspelen	zaterdag	2 mei 2026
Slotfeest	zaterdag	13 juni 2026
Laatste schooldag	zaterdag	13 juni 2026
Geen les op:		vanwege:
zaterdag	1 november 2025	brugdag Allerheiligen
zaterdag	27 december 2025 en 3 januari 2026	Kerstvakantie
zaterdag	4 april 2026	Paasvakantie
zaterdag	25 april 2025	<i>Festa della Liberazione</i>
zaterdag	31 mei 2025	brugdag <i>Festa della Repubblica</i>

2.4 Lesgeld

Het standaardtarief bedraagt €850 per jaar voor het eerste kind. Voor daaropvolgende kinderen geldt een korting van 10% (= €765 per leerling).

Overzicht van de tarieven voor lessen en voor privélessen:

		per uur
Volledig tarief (119 uur)	€850	€7,14
Tweede en volgende kind	€765	€6,42
Privés (eerste kind)		€60,00
Privés (tweede en volgende kind)		€50,00
Peuters (om de week)	€425	€7,14

Bij inschrijving na 30 september brengen wij €300 per leerling extra in rekening, omdat er dan geen subsidie van het NOB meer kan worden aangevraagd.

Wij vinden het belangrijk dat 't Kofschip toegankelijk blijft voor iedereen. Daarom is er een kortingsregeling voor ouders met een kleinere draagkracht. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de penningmeester, Felix Marttin (penningmeester@tkofschip.org).

Inschrijven

Inschrijven kan online via het [inschrijfformulier](#). Gebruik één formulier per kind.

De inschrijving geldt voor het hele schooljaar, dat loopt van half september tot half juni. In uitzonderingsgevallen kan een leerling ook in januari worden toegelaten.

Gedurende het hele jaar is het mogelijk om een proefles te volgen.

Betaling

Betaling geschiedt per bankoverschrijving aan:

T Kofschip Associazione di Promozione Sociale ETS

IBAN: IT 47 R 05696 03229 00000 4347 X74

Banca Popolare di Sondrio Filiale: 458 Roma – Ag. 29

BIC: POSOIT2111S

Er kan in één of twee termijnen worden betaald: vóór 15 oktober en vóór 15 maart. Na ontvangst van betaling wordt een Italiaanse elektronische factuur uitgeschreven.

2.5 Privélessen

Voor kinderen die om praktische of onderwijskundige redenen niet aan de groepslessen kunnen deelnemen, bestaat de mogelijkheid om privélessen te volgen.

Privélessen om onderwijskundige redenen zijn vaak bedoeld voor kinderen die Nederlands als vreemde taal leren. Doel is dan om de leerling klaar te stomen voor deelname aan een passende klas.

De docenten stemmen de frequentie, duur en inhoud van de lessen af op de mogelijkheden en behoeften van de leerling. De lessen vinden plaats bij de docent of bij de leerling thuis.

2.6 Schoolverzekering

Alle kinderen van 't Kofschip zijn verzekerd via een collectieve WA-verzekering. Deze dekt ongevalsrisico's tijdens de lessen en bij schoolreisjes.

2.7 Toelatingsbeleid

Onze school staat open voor kinderen vanaf 2,5 jaar. Bij plaatsing kijken we naar leeftijd en niveau. Groepen tellen doorgaans minimaal 5 leerlingen. Voorwaarde is dat thuis Nederlands wordt gesproken door tenminste één ouder of opvoeder. Ook verwachten we inzet en motivatie van zowel kinderen als ouders.

Waar nodig nemen we een instaptoets af, bijvoorbeeld bij later instromende kinderen of bij kinderen met een achterstand van meer dan twee jaar op leeftijdgenoten in Nederland. Wanneer plaatsing in een groep niet mogelijk is, kunnen we privélessen aanbieden. Dit geldt ook voor kinderen die op zaterdag andere verplichtingen hebben.

Omdat we geen middelen hebben voor extra zorg, kunnen we leerlingen met speciale onderwijsbehoeften niet altijd in een groep plaatsen.

Nieuwe leerlingen starten in principe aan het begin van het schooljaar, uitzonderlijk in januari, maar dit is afhankelijk van de ruimte binnen de groep en het niveau van de leerling.

De minimumleeftijd voor de peuterklas is 2,5 jaar, voor groep 1 is dit 4 jaar (peildatum 1 oktober). Toelating tot groep 3 staat in principe open vanaf 6 jaar.

Richtingen

Het NTC-onderwijs is bedoeld voor kinderen van verschillende leeftijden en met uiteenlopende niveaus van taalbeheersing.

In het primair onderwijs werken we daarom met drie richtingen. De richting van een leerling hangt af van hoeveel en op welke manier het Nederlands thuis wordt aangeboden, en van de mogelijkheden van het kind om de taal actief te gebruiken met ouder, opvoeder of leerkracht.

R1 = De leerling krijgt hetzelfde Nederlandse taalonderwijs als leeftijdgenoten in Nederland of Vlaanderen en doorloopt hetzelfde programma in hetzelfde tempo. Het gaat daarbij om de onderdelen lezen, schrijven, woordenschat, spreken, luisteren en gesprekken voeren. Bij een gelijkblijvende ontwikkeling bereikt de leerling rond 12 jaar minimaal referentieniveau 1F (eind primair onderwijs).

R2 = De leerling volgt hetzelfde programma als in Nederland of Vlaanderen en werkt toe naar hetzelfde niveau, maar doet daar wat langer over. Er is sprake van een achterstand van maximaal twee jaar, meestal doordat het Nederlands buiten Nederland of Vlaanderen minder wordt gehoord en gesproken en omdat de invloed van andere talen meespeelt. Bij voldoende vooruitgang kan de leerling uiterlijk rond 14 jaar alsnog referentieniveau 1F behalen.

R3 = De leerling leert Nederlands als nieuwe (vreemde) taal, vaak omdat er thuis geen of weinig Nederlands wordt gesproken. De nadruk ligt hierbij vooral op communicatie, op een basaal en praktisch niveau. Bij deze leerlingen gaat het tempo dus lager en kan de achterstand meer dan twee jaar bedragen.

Het komt vaak voor dat een leerling niet in alle onderdelen van de taal hetzelfde niveau haalt. Zo hebben veel R1-leerlingen een lichte achterstand in woordenschat. Er zijn ook leerlingen die voor spelling, technisch en begrijpend lezen op R2-niveau scoren, maar voor actieve woordenschat op R3.

2.8 Absenties: verzuim en te laat komen

Verzuim

Afwezigheid dient vooraf, uiterlijk de avond vóór de les, aan de leerkracht te worden doorgegeven. Zo kan de leerkracht bij de lesvoorbereiding rekening houden met de absenties. Dit is extra belangrijk omdat onze groepen klein zijn en we willen voorkomen dat de leerkracht voor een lege klas staat.

Contactgegevens zijn bij de leerkracht zelf of bij de coördinator op te vragen.

De leerkrachten houden een absentielijst bij. Bij een tweede verzuim binnen één maand krijgt de leerling extra huiswerk voor de volgende les, om te voorkomen dat er een achterstand ontstaat.

Te laat komen

De lessen beginnen om 09:15 uur. Zorg dat uw kind op tijd is, zodat niemand hoeft te wachten en de leerkracht het lesprogramma volledig kan uitvoeren.

Leerlingen die herhaaldelijk na 09:15 uur bij de toegangspoort verschijnen, kunnen de toegang tot de school ontzegd worden.

2.9 Beleid voor smartphones en tablets

In lijn met de afspraken tussen scholen en overheden in Nederland en Vlaanderen dienen smartphones en tablets op 't Kofschip tijdens de les uit te staan en opgeborgen te worden. In de VO-groepen, waar digitale ondersteuning van de lessen plaatsvindt, mogen ze voor educatieve doeleinden gebruikt worden.

Tijdens de pauze mogen leerlingen hun smartphones en tablets gebruiken, al worden zij aangemoedigd om de pauze vooral buiten op het schoolplein met elkaar door te brengen.

2.10 Peuterklas

Eén keer per twee weken is er een speelochtend voor kleuters. Deze ochtenden zijn bedoeld voor kinderen van 2,5 tot 4 jaar, in groepjes van 5 tot 8 peuters.

Tijdens de speelochtend is er een snackpauze. De peuters gaan veel naar buiten om te spelen in een aparte, afgeschermdede speeltuin.

Het peuterlokaal is voorzien van een verschoonhoek en een EHBO-kit.

3 Missie en visie

3.1 Waar we voor staan

Als officieel NTC-punt voldoet 't Kofschip aan de kwaliteitseisen van het Ministerie van Onderwijs.

Voor ons betekent kwaliteit niet alleen uitstekende leerkrachten en meetbare resultaten, maar ook een veilige en plezierige omgeving waarin ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen. Het betrokken en professionele bestuur ondersteunt de leerkrachten en de coördinator, zodat zij zich volledig kunnen richten op goed onderwijs.

Wij vinden het belangrijk dat onze school openstaat voor alle kinderen met een Nederlandse of Vlaamse achtergrond in Rome en de omgeving. Naast taal besteden we ruim aandacht aan de Nederlandse en Vlaamse cultuur, een wezenlijk onderdeel van de identiteit van onze leerlingen. We streven naar een diverse en inclusieve gemeenschap, waarin kinderen van verschillende leeftijden en achtergronden zich welkom voelen.

Toegankelijkheid en betaalbaarheid zijn voor ons kernwaarden: wij willen dat elke familie de mogelijkheid heeft hun kind onderwijs bij ons te laten volgen. Zo dragen we bij aan de culturele en academische ontwikkeling van alle kinderen binnen onze gemeenschap.

3.2 Waar we voor gaan

't Kofschip wil dé toonaangevende kwaliteitsschool blijven voor onderwijs in de Nederlandse taal en de Nederlandse en Vlaamse cultuur in en om Rome.

Wij streven naar een stabiele en hechte gemeenschap van 60-70 leerlingen, waarbij toegankelijkheid en betaalbaarheid voor iedereen centraal staan. Ons doel is dat leerlingen zonder moeite kunnen instromen in het reguliere onderwijs in Nederland en Vlaanderen.

Ons onderwijs moet hen in staat stellen te excelleren in de Nederlandse taal en bij afronding van ons leertraject taalniveau C1 te behalen.

Zo bouwen we aan een toekomst waarin onze school een vaste plek inneemt in de ontwikkeling van meertalige, cultureel bewuste en academisch sterke jongeren.

4 Het NTC-onderwijs

't Kofschip is een NTC-punt waar wekelijks 3,5 uur les wordt gegeven in de taal en cultuur van het Nederlandstalige taalgebied. Dit komt neer op 100 uur taallessen en 20 uur cultuuronderwijs per jaar.

De leerlingen werken in kleine groepen, waardoor er veel persoonlijke aandacht mogelijk is. De docenten zorgen voor een ontspannen en stimulerende sfeer, met oog voor zowel de kerndoelen als een degelijke voorbereiding op de examens.

Om het programma volledig te kunnen doorlopen, krijgen de leerlingen huiswerk.

4.1 Nederlands taalonderwijs

Ons Nederlands taalonderwijs is gericht op:

- het ontwikkelen van vaardigheden om de Nederlandse taal doelmatig te gebruiken
- het verwerven van kennis en inzicht in betekenis, gebruik en vorm van de taal
- het ervaren van plezier in het gebruik van de taal

Naast deze taalkundige doelstellingen streven wij ook de volgende algemene onderwijsdoelen na:

- een veilige leeromgeving
- een optimaal pedagogisch klimaat
- sociaal, betekenisvol en strategisch leren

De kerndoelen, die beschrijven wat een leerling moet kennen en kunnen, zijn opgenomen in Bijlage 3.

4.2 Cultuuronderwijs

Cultuuronderwijs bereidt leerlingen voor op een eventuele terugkeer naar Nederland of Vlaanderen en draagt bij aan het onderhouden van banden met beide landen. Feesten, tradities en actuele gebeurtenissen staan hierbij centraal.

De culturele activiteiten vinden doorgaans tijdens de les plaats. Vanwege leeftijdsverschillen kunnen oudere leerlingen soms alternatieve activiteiten ondernemen.

Het schooljaar begint met een **Cultuurdag**. Als leidraad gebruiken we onder meer de methode NederLAND INZICHT van het NOB, de Geschiedenis-canon van Nederland en de Canon van Vlaanderen.

Sinds 2019 organiseert de school een **Sinterklaasfeest**. In de hogere klassen maken leerlingen surprises met gedichten, terwijl de jongere leerlingen deelnemen aan spelactiviteiten.

Het jaar wordt afgesloten met een **slotfeest**, elk jaar rond een ander thema.

Tijdens de lessen besteden we ook aandacht aan feestdagen zoals Kerstmis, carnaval, Pasen, Koningsdag en vader- en moederdag. Daarbij komen Nederlandse en Vlaamse gebruiken en tradities aan bod: van

Nederlandse drop tot Vlaamse wafels, van de Nederlandse Koningsspelen tot de Vlaamse Nieuwjaarsbrief of de “klokken van Rome” met Pasen.

Voor het cultuuronderwijs gelden in het primair onderwijs de volgende aanbodsdoelen:

- oriëntatie op jezelf en de wereld
- kunstzinnige vorming
- Nederlands

In het voortgezet onderwijs gaat het om:

- mens en maatschappij
- kunst en cultuur
- Nederlands

De kerndoelen, die beschrijven wat een leerling moet kennen en kunnen, zijn te vinden in Bijlage 3.

4.3 Organisatie van het onderwijs

We geven les aan peuters en aan kinderen in het primair en voortgezet onderwijs. Bij voldoende aanmeldingen gebeurt dit in groepsverband, anders in de vorm van privélessen, mits er leerkrachten beschikbaar zijn.

Dit jaar telt de school ongeveer 75 leerlingen: er is één peuterklas, in het PO de groepen 1 t/m 8, en in het VO de klassen 1, 2, 3 en 5. Leerlingen in de hogere VO-groepen werken toe naar het CNaVT-examen.

We streven naar groepen met zo weinig mogelijk niveauverschillen en maximaal twee leerjaren bij elkaar. Een groep bestaat uit minimaal 5 en maximaal 13 kinderen, afhankelijk van het aantal inschrijvingen, de grootte van het

lokaal en de beschikbare leerkrachten. Voor een peutergroep geldt uit veiligheidsoverwegingen een maximum van 8 kinderen.

Leerlingen in het PO en VO dienen zelfstandig te kunnen werken, zodat de leerkracht in korte tijd ook in heterogene groepen kwalitatief goed onderwijs kan bieden.

We maken hierbij gebruik van het *GIP-model* (Groeps- en Individueel gericht Pedagogisch en didactisch handelen). Een les begint meestal klassikaal en gaat daarna verder in kleine groepjes of met zelfstandig werk. Zo krijgt ieder kind de kans om persoonlijke aandacht te ontvangen én te oefenen in zelfstandigheid. De les wordt gezamenlijk afgerond, zodat alle leerlingen weer samenkomen.

Tijdens de pauze vinden activiteiten voor alle kinderen plaats, zoals liedjes zingen, spelletjes doen, samen spelen (binnen of buiten) of een film kijken.

4.3.1 Peuters

Peuters leren vooral al spelend en ontdekkend. Wij spelen daarop in met een uitdagende leeromgeving, ingericht met uitnodigende hoeken en tafels. Daarbij gebruiken we een grote variatie aan zelfontwikkeld materiaal. Het spelend en ontdekkend leren staat centraal als voorbereiding op het latere lees- en taalonderwijs.

Alle ontwikkelingsgebieden van het jonge kind komen aan bod. We werken met thema's zoals de seizoenen, Sinterklaas en Kerst. Bij ieder thema hoort een woordenschat die de kinderen leren. Het aanleren van woorden is van groot belang en loopt als een rode draad door alle lessen.

Daarnaast besteden we veel aandacht aan samen spelen, zelfstandigheid en expressie. Door verhaaltjes, versjes, liedjes en prentenboeken vergroten de peuters hun taalvaardigheid en leren ze zich uitdrukken. Ook oefenen ze belangrijke sociale vaardigheden zoals samenwerken en delen.

Als uitgangspunt gebruiken we de taal- en cultuurodoelen voor peuters zoals geformuleerd door NOB (zie Bijlage 2).

4.3.2 Kleuters (groepen 1 en 2)

In groepen 1 en 2 ligt de nadruk nog steeds op spelend en ontdekkend leren binnen een thematische aanpak. Het aanbod van activiteiten wordt uitdagender en de thema's gevarieerder (zoals voertuigen, natuur, sport en vakantie). De bijbehorende woordenschat breidt zich steeds verder uit. Een belangrijk verschil met de peuters is dat we met de kleuters toewerken naar beginnende geletterdheid.

De leerkracht stemt de lessen af op het niveau en de interesses van de kinderen, met gebruik van verschillende didactische bronnen. Naast zelf ontwikkeld materiaal werken we met de methode *Fonemisch bewustzijn*. In groep 2 maken de kleuters spelenderwijs kennis met de meest voorkomende letters en klanken die zowel in het Nederlands als in het Italiaans gelijk zijn (zoals t, m, n en s). Daarbij gebruiken we een eerste reeks thema's van de methode *Lijn 3* (zie onder 4.3.3.)

De kinderen bouwen zo een stevige basis op voor het verdere lees- en taalonderwijs, terwijl ze hun nieuwsgierigheid en plezier in leren behouden. Als uitgangspunt nemen we de doelstellingen uit het Nederlands Onderwijs (zie Bijlagen 3 en 4).

4.3.3 Groepen 3 t/m 8

In groep 3 wordt gewerkt met de methode *Lijn 3*.

De vrolijke buschauffeur Ben Bus vertrekt vanaf het schoolplein en brengt de kinderen langs 12 haltes, die staan voor 12 thema's. Bij iedere halte maken de kinderen kennis met de letters en woorden die bij het thema horen.

Daarnaast ontdekken ze van alles over de wereld om hen heen. De nadruk van de methode ligt op het aanleren van letters, klanken en woorden. Ook begint het kind met lezen en schrijven.

In de groepen 4 t/m 8 werken we met de methode *Taal actief 4* voor taal en woordenschat en *Staal* voor spelling. Deze methodes zijn aanbevolen door de onderwijsinspectie en de stichting NOB en worden ook in Nederland en Vlaanderen gebruikt.

Het onderwijsaanbod in groepen 4 t/m 8 is gevarieerd en gebaseerd op functioneel taalgebruik. De vier basisvaardigheden - lezen, schrijven, luisteren en spreken - staan centraal, met extra aandacht voor woordenschat.

We nemen regelmatig toetsen af die bij de lesmethodes horen, evenals de niet-methode-gebonden *Boom*-toetsen uit Nederland. We werken toe naar het behalen van de taalonderdelen lezen, schrijven en taalverzorging van de *Boom*-eindtoets groep 8.

Door deze aanpak ontwikkelen de leerlingen een stevige taalvaardigheid en vergroten ze hun zelfstandigheid en zelfvertrouwen in het gebruik van de Nederlandse taal.

4.3.4 Voortgezet onderwijs

't Kofschip streeft ernaar dat leerlingen bij het afronden van ons leertraject het taalniveau C1 behalen (zie ook *Examen*). Leerlingen in de onderbouw moeten bij terugkeer naar Nederland of Vlaanderen kunnen instromen in het regulier onderwijs.

Als hoofdmethode gebruiken we *Nieuw Nederlands*, voor zover mogelijk op havo- en vwo-niveau. Daarnaast maken we gebruik van *Nieuwsbegrip* en *Tiptoets*.

De docent werkt hierbij volgens de kerndoelen van het Nederlandse voortgezet onderwijs en de richtlijnen van de Nederlandse Taalunie voor de CNaVT-examens.

Programma

Leerlingen krijgen les in de Nederlandse taal en verdiepen zich in de cultuur van Nederland en België. Het vak Nederlands omvat spreken, luisteren, lezen en schrijven. Het is vooral belangrijk dat leerlingen veel leeskilometers maken: door veel te lezen groeit het taalniveau.

Leerlingen lezen minimaal drie, bij voorkeur oorspronkelijk Nederlandstalige, boeken per jaar. Ze maken hierbij boekpresentaties, verslagen of een boekvlog. Leesplezier is heel belangrijk!

Naast taalonderwijs is er ook cultuuronderwijs. Nederlandse en Vlaamse cultuur wordt geïntegreerd in lees-, kijk- en luisteropdrachten, schrijftaken en excursies. Ook komen aan de hand van actuele thema's geschiedenis, aardrijkskunde, politiek en maatschappij aan bod.

Resultaten

Via toetsen en observaties worden de vorderingen van de leerlingen bijgehouden en krijgen wij inzicht in hun kans van slagen.

In maart vinden de oudergesprekken plaats en aan het eind van het jaar krijgt iedere leerling een rapport. Leerlingen van Marymount International en St. George's British International School krijgen daarnaast een aantekening in hun schoolrapport.

Examen

Vanaf 16 jaar kunnen leerlingen deelnemen aan het examen voor het [Certificaat Nederlands als Vreemde Taal \(CNaVT\)](#). Samen met de leerkracht wordt bekeken welk examen het best aansluit. Er zijn vijf examens, verspreid over drie domeinen en vier taalniveaus.

Hoewel C1 ons streefdoel is, blijkt dit in de praktijk niet altijd haalbaar. Daarom werken we toe naar het taalniveau dat het best bij de leerling past, indien mogelijk B2. Dit niveau geldt vaak als minimale eis voor toelating tot Nederlandse en Vlaamse universiteiten. In overleg met de ouders kan gekozen worden voor

een ander examen, afhankelijk van competenties en doelstellingen.

Samenwerking

't Kofschip werkt samen met Marymount International School en St. George's British International School in Rome. De uren en resultaten die de leerlingen bij ons behalen, worden door deze scholen erkend en meegeteld.

4.4 Huiswerk PO en VO

Het aantal uren NTC-onderwijs is beperkt. Huiswerk vormt daarom een noodzakelijke aanvulling en stelt de leerlingen in staat de lesstof zelfstandig te verwerken.

In het primair onderwijs wordt vanaf groep 3 huiswerk gegeven, met oog voor het feit dat leerlingen op hun dagschool al veel huiswerk krijgen.

Vanaf groep 1 krijgen de leerlingen leesboekjes uit onze bibliotheek mee om het lezen thuis te stimuleren. Dit kan ook samen met ouders of verzorgers. Voorlezen en zelf lezen bevordert de taalontwikkeling van het kind aanzienlijk.

Daarnaast stimuleren we de leerlingen Nederlandse en Belgische tijdschriften en kranten te lezen en Nederlandse of Belgische televisie te kijken, zodat ze zoveel mogelijk met de taal in aanraking blijven.

5 Begeleiding en toetsing

5.1 Begeleiding

De school streeft naar een optimale ontwikkeling van de leerlingen met een persoonsgebonden aanpak. Elke leerling wordt geplaatst in de groep die qua leeftijd, niveau en richting het beste aansluit. Daarbij krijgt de leerling begeleiding in zowel het leerproces als in de persoonlijke en sociale ontwikkeling.

De leerkrachten werken met groepsmappen waarin observaties en vorderingen van de leerlingen worden bijgehouden. Zo kan de leerkracht vaststellen of de leerdoelen zijn bereikt. De resultaten van de toetsen vormen daarnaast een basis voor de rapporten die elke leerling aan het eind van het schooljaar ontvangt.

Voor leerlingen die boven of onder de norm presteren, wordt het programma bijgesteld. De leerkracht verricht dan nader onderzoek en stelt, in overleg met de ouders of verzorgers, een handelingsplan op, waarin het onderwijsprogramma op onderdelen wordt bijgesteld.

Dankzij hun kennis van de onderwijssituatie in Nederland kunnen de NTC-docenten leerlingen ondersteunen bij het maken van keuzes in hun schoolloopbaan. Bij leerproblemen of leerstoornissen verwijzen wij door naar de dagschool.

5.2 Toetsen

Vanaf groep 3 nemen wij toetsen af. Methodegebonden toetsen (onderdeel van de lesmethode) laten zien hoe goed een leerling de behandelde stof beheerst en waar extra oefening nodig is. Niet-methodegebonden toetsen, zoals de *CITO*- of *Boom*-toetsen voor groepen 3 t/m 8, geven een breder beeld van de ontwikkeling en maken vergelijking met leeftijdsgenoten in Nederland en Vlaanderen mogelijk. Zo wordt duidelijk of een kind het verwachte niveau binnen het Nederlandse en Vlaamse onderwijssysteem haalt.

5.2.1 Peuters en kleuters

De ontwikkeling van onze peuters en kleuters wordt vooral gevolgd door observatie; er worden nog geen toetsen afgenomen.

Bij inschrijving van hun kind in de peuter of kleutergroep geven ouders relevante informatie door, bijvoorbeeld over de talen die thuis worden gesproken, sociaal-emotionele bijzonderheden vlak of speciale onderwijsbehoeften.

Tijdens elke les observeert de leerkracht de leerlingen. Indien nodig kan het observatieformulier van het zogenaamde *Plantyn*-volgsysteem voor peuters en kleuters worden gebruikt om aanvullende informatie te verzamelen.

5.2.2 Groepen 3 t/m 8

In de groepen 3 t/m 8 gebruiken we de methode-onafhankelijke *Boom*-toetsen voor spelling (woorden en werkwoorden), technisch lezen (woorden en tekst) en begrijpend lezen. Het doel is de ontwikkeling van deze vaardigheden te volgen en eventuele moeilijkheden tijdig te signaleren.

De *Boom*-toetsen zijn zo ontwikkeld dat ze op elk moment van het jaar kunnen worden afgenomen. Voor de NTC-richtingen 1 en 2 is een toetskalender opgesteld, maar de leerkracht kan de toetsen ook op andere momenten inzetten als dat nodig is. R3-leerlingen die privéles volgen, kunnen op dezelfde manier worden getoetst.

Toets	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Feb.	Maa.	Apr.	Mei	Juni
Begrijpend lezen					Gr. 4 t/m 8				Gr. 4 t/m 8
Technisch lezen (woorden)					Gr. 3 t/m 8				Gr. 3 t/m 8
Technisch lezen (tekst)					Gr. 3 t/m 8				Gr. 3 t/m 8
Spelling (niet ww.)					Gr. 3 t/m 8				Gr. 3 t/m 8
Spelling (ww.)					Gr. 7 en 8				Gr. 7 en 8

De resultaten worden in het *Boom*-leerlingvolgsysteem verwerkt, zodat de leerkracht de voortgang van iedere leerling kan volgen en groepsoverzichten kan maken.

5.2.3 Voortgezet onderwijs

Voor VO-leerlingen tot en met het 4e leerjaar gebruiken we de methode-afhankelijke toetsen van *Nieuw Nederlands* en de methode *Nieuwsbegrip*.

Observatie blijft ook in de VO-groepen een belangrijk instrument voor de leerkracht om eventuele problemen te signaleren, vooral op socio-emotioneel gebied.

6 Ouders

6.1 Rol van ouders

Alleen door thuis Nederlands te spreken kunnen leerlingen optimaal profiteren van het NTC-onderwijs. Ouders kunnen hun kinderen helpen bij het huiswerk en stimuleren om Nederlandstalige kinderboeken te lezen.

Ouders kunnen de leerkracht aanspreken over leerprestaties of gedrags- en leermoeilijkheden. Ook de leerkrachten kunnen gesprekken met ouders initiëren indien zij dat nodig vinden.

Aan het begin van het schooljaar kunnen ouders kennismaken met de leerkrachten, bestuursleden en andere ouders. In maart vinden oudergesprekken plaats; indien nodig volgt voor het einde van het jaar een extra gesprek.

6.2 Ouderparticipatie

Alle ouders zijn lid van de vereniging 't Kofschip en worden geregistreerd in het wettelijk verplicht vrijwilligers- en ledenregister van de vereniging.

Ouderparticipatie is belangrijk om de school draaiende te houden. Dit kan variëren van incidentele hulp bij het Sinterklaasfeest, excursies, Koningsdag en het slotfeest, tot beheer van de bibliotheek, medewerking aan projecten in de klas, het bakken van lekkernijen of ondersteuning bij lezen.

In de jaarlijkse ouderenquête kunnen ouders hun wensen, ideeën of verbeterpunten kenbaar maken.

6.3 Klachtenregeling

Ouders met vragen of klachten over hun kind kunnen zich tot de school wenden via het volgende stappenplan:

Stap 1: Ouders nemen contact op met de **leerkracht**.

Stap 2: Lukt het niet een bevredigende oplossing te vinden, dan wordt de **coördinator** ingeschakeld. De coördinator kan ook direct bij de eerste stap worden betrokken, mits beide partijen hiermee instemmen.

Stap 3: Indien nodig wordt de zaak voorgelegd aan het **bestuur**, dat in overleg met de coördinator naar een oplossing zoekt.

Ouders die een klacht direct bij de coördinator of het bestuur indienen zonder eerst overleg met de leerkracht of coördinator, worden terugverwezen naar de juiste contactpersoon.

Wanneer er geen oplossing wordt gevonden, kan de klacht worden voorgelegd aan de [Landelijke Klachtencommissie voor het algemeen bijzonder onderwijs](#). Voor klachten over seksueel, psychisch of fysiek geweld kunnen ouders ook terecht bij de [vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs](#).

7 Kwaliteitszorg

De school streeft naar een hoog kwaliteitsniveau van het onderwijs en stelt hiertoe elke vier jaar een plan op. Het huidige vierjarenplan is geldig van 2024 – 2028.

Elk jaar wordt beoordeeld of de doelstellingen zijn gehaald of bijgesteld moeten worden. Op basis hiervan kan een verbeter- of jaarplan worden opgesteld.

Het plan is te vinden onderaan de pagina's [Onze school](#) en [Praktische info](#) op de website van de school.

7.1 Kwaliteitszorgbeleid

Kwaliteitszorg maakt deel uit van het vierjarenplan. De school formuleert beleidsvoornemens over de gewenste kwaliteit van het onderwijs en beoordeelt jaarlijks of deze zijn behaald. De voornemens worden tevens besproken met de schoolinspectie.

7.2 Ontwikkelingen in de school

Jaarlijks voert de school een evaluatie uit om de stand van zaken te beoordelen op beleidsterreinen zoals aannamebeleid, didactisch handelen, toetsen, resultaten en kwaliteitszorg. De meest recente evaluatie is die van het [schooljaar 2023-2024](#).

7.3 Schoolkeuze bij terugkeer naar Nederland

Gezinnen die terugkeren naar Nederland kunnen zich oriënteren via [Scholen op de kaart](#) om een passende school voor hun kind(eren) te vinden.

De website biedt informatie over Nederlandse scholen voor primair en voortgezet onderwijs, zoals klassensamenstelling, doorstroom in onder- en bovenbouw en gemiddelde examencijfers.

8 Onderwijsresultaten

In het schooljaar 2024-2025 zijn alle methode- en niet-methodegebonden toetsen afgenomen.

De resultaten van het primair onderwijs zijn verwerkt in het *Boom*-leerlingvolgsysteem; voor het voortgezet onderwijs is er een digitaal toetsoverzicht. Ouders kunnen de resultaten opvragen bij de leerkracht of coördinator.

De vorderingen per kind worden tijdens het oudergesprek toegelicht en vermeld in een jaarrapport. Als een leerling de school verlaat voordat het leertraject is afgerond, geldt de beoordeling op het rapport als eindbeoordeling. Op verzoek kan een PO-leerling ook een overzicht van de laatst gemaakte methode-onafhankelijke toetsen ontvangen.

Het CNAVt-examen is in mei 2025 door drie van onze leerlingen en drie externe kandidaten afgelegd. Alle drie onze leerlingen zijn geslaagd, evenals een externe kandidaat.

Alle overige leerlingen zijn overgegaan naar de volgende groep.

Bijlage 1 - Wet op het primair onderwijs

Om in aanmerking te komen voor subsidie van het NOB, is het verplicht jaarlijks een schoolgids aan te leveren.

De bepalingen over de inhoud van het schoolplan staan in artikel 13 and 24c van de [Wet op het Primair Onderwijs](#).

Bijlage 2 - Taal- en cultuurodoelen peuters

Fase 1 - Peuters

Nederlands Onderwijs
in het Buitenland

Lezen

Zakelijk (de) teksten

De leerdoelen zijn:

- Informatieve teksten: informatie opgenomen, herkennen, herkennen, herkennen, herkennen
- ... (rest of text)

Mondelinge taalvaardigheid

Gesproken

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

Woordenschat

Groot van de woordenschat

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

Lezen

Fictie

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

Mondelinge taalvaardigheid

Sproken

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

Woordenschat

Groot van de woordenschat

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

Lezen

Technisch lezen

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

Mondelinge taalvaardigheid

Liesteksten

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

Woordenschat

Groot van de woordenschat

De leerdoelen zijn:

- ... (rest of text)

VOOR HET COMPLETE OVERZICHT
BEKIJK HIER ALLE DOELEN ONLINE

Cultuur
... (rest of text)

Schrijven
... (rest of text)

Inspiratieposter Cultuuronderwijs Fase 1 • Peuters

Nederlands Onderwijs
in het Buitenland

KENNISDOELEN

INAKGEBIED	LEERDOEL	ONDERWERPEN
Aandacht
Interactie
Interactie ergoed
Interactie ergoed
Verstaan en verbinden
Democratische waarden
Cultuurdoelen

VAARDIGHEDEN

INAKGEBIED	LEERDOEL	ONDERWERPEN
Producten van kunstzinnig
Beleefde op kunstzinnig
Eigen gevoelens uitdrukken en deze formuleren
Interactieve voorwerpen en omgevingen
De leerlingen kunnen objecten gebruiken om verhalen te vertellen

HOUDING

INAKGEBIED	LEERDOEL	ONDERWERPEN
Verwijzen en beschouwen van voorwerpen in verschillende culturen

BEKIJK HIER
DEZE DOELEN
ONLINE

Bijlage 3 - Kerndoelen Nederlands

De kerndoelen beschrijven wat een leerling moet kennen en kunnen voor het vak Nederlands. Er zijn kerndoelen voor:

Basisonderwijs (Nederland):

www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2006/04/28/kerndoelenboekje

Onderbouw voortgezet onderwijs (Nederland):

www.rijksoverheid.nl/documenten/besluiten/2010/09/17/kerndoelen-onderbouw-voortgezet-onderwijs

Bovenbouw voortgezet onderwijs (Nederland):

www.slo.nl/sectoren/havo-vwo/

Het Vlaamse curriculum:

www.kwalificatiesencurriculum.be

De stichting NOB heeft deze doelen vertaald in de NTC-leerlijnen, waarin per taaldomein wordt aangegeven welke doelen nagestreefd worden.

Mondeling taalonderwijs

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.

De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijk taalonderwijs

De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.

De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.

De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.

De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.

De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.

De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

Taalbeschouwing, waaronder strategieën

De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.

De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden.

De leerlingen kennen:

- regels voor het spellen van werkwoorden
- regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden
- regels voor het gebruik van leestekens

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

Doelstellingen per NTC-richting

NTC Richting 1

Ons NTC-onderwijs heeft in deze situatie als doelstelling aan te sluiten bij het onderwijs in Nederland. We richten ons op het toewerken naar de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal en de tussendoelen zoals geformuleerd voor de verschillende jaargroepen.

NTC Richting 2

Wanneer één van de ouders Nederlands spreekt met het kind en de taal van de andere ouder samenvalt met de dagschooltaal, heeft de leerling te maken met twee talen. Het Nederlands zal vaak niet de dominante taal zijn binnen het gezin. Ons onderwijs streeft ernaar de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal en de tussendoelen zoals geformuleerd voor de verschillende jaargroepen met een achterstand van maximaal twee jaar te bereiken. Omdat de startsituatie anders is, is gebruik van aanvullende leermiddelen en didactieken in de lagere leerjaren veelal noodzakelijk.

NTC Richting 3

Bij NTC Richting 3 is de leeftijd waarop met de lessen Nederlands begonnen wordt, evenals het Nederlandse taalaanbod binnen het gezin, een belangrijke factor.

Indien er thuis niet of nauwelijks Nederlands wordt gesproken, zullen de vorderingen gering zijn.

Het NTC Richting 3-onderwijs streeft ernaar Nederlands als vreemde taal aan te leren en gaat uit van het individuele startniveau. NTC richting 3-leerlingen werken toe naar het behalen van het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal, dat vanaf veertienjarige leeftijd kan worden afgenomen. Het accent ligt aanvankelijk vooral op het verbeteren van de mondelinge taalvaardigheid, luisteren en spreken.

Afhankelijk van het te behalen profiel (toeristische/informele, maatschappelijke, professionele of academische taalvaardigheid) kan in overleg met de ouders worden bepaald op welk moment de schriftelijke taalvaardigheid aan bod kan komen. Zo gauw als mogelijk wordt bovendien aansluiting gezocht bij de leermiddelen van NTC Richting 1 en 2. Om bovenstaande doelstellingen te kunnen bereiken is het aanbrengen van een basiswoordenschat van wezenlijk belang. Dat betekent dat het opbouwen en uitbreiden van de woordenschat systematisch moet worden aangepakt.

Bijlage 4 - Kerndoelen Nederlands cultuuronderwijs

De kerndoelen voor ons cultuuronderwijs zijn geïnspireerd op de onderstaande documenten.

Basisonderwijs (Nederland):

www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2006/04/28/kerndoelenboekje

Onderbouw voortgezet onderwijs (Nederland):

www.rijksoverheid.nl/documenten/besluiten/2010/09/17/kerndoelen-onderbouw-voortgezet-onderwijs

Bovenbouw voortgezet onderwijs (Nederland):

www.slo.nl/sectoren/havo-vwo/

Het Vlaamse curriculum:

www.kwalificatiesencurriculum.be

Voor cultuuronderwijs gelden de volgende aanbodsdoelen:

Primair onderwijs:

- oriëntatie op jezelf en de wereld
- kunstzinnige oriëntatie
- Nederlands

Voortgezet onderwijs:

- mens en maatschappij
- kunst en cultuur
- Nederlands

Onze aandacht voor cultuur in de les heeft tot doel de verbondenheid met de cultuur van het Nederlandstalige taalgebied te behouden en te versterken, en een succesvolle terugkeer naar Nederland of Vlaanderen te bevorderen. Dit aanbod ondersteunt en vult de Nederlandse taallessen aan. De aanbodsdoelen worden geïntegreerd en in onderlinge samenhang aangeboden, zo veel mogelijk gecombineerd met de Nederlandse taallessen en ook tijdens cultuurdagen.

Kerninhoud Primair Onderwijs

Oriëntatie op jezelf en de wereld

In dit leergebied oriënteren leerlingen zich op zichzelf, op hoe mensen met elkaar omgaan, hoe ze problemen oplossen en hoe ze zin en betekenis geven aan hun bestaan. Leerlingen oriënteren zich op de natuurlijke omgeving en op verschijnselen die zich daarin voordoen. Leerlingen oriënteren zich ook op de wereld, dichtbij, veraf, toen en nu en maken daarbij gebruik van cultureel erfgoed.

Kinderen zijn nieuwsgierig. Ze zijn voortdurend op zoek om zichzelf en de wereld te leren kennen en te verkennen. Die ontwikkelingsbehoefte is een aangrijpingspunt voor dit leergebied. Tegelijk stelt de samenleving waarin kinderen opgroeien haar eisen. Kinderen vervullen nu en straks taken en rollen, waarop ze via onderwijs worden voorbereid. Het gaat om rollen als consument, als verkeersdeelnemer en als burger in een democratische rechtstaat. Kennis over en inzicht in belangrijke waarden en normen

en weten hoe daarnaar te handelen, zijn voorwaarden voor samenleven. Respect en tolerantie zijn er verschijningsvormen van.

Bij het leren kennen van de wijze waarop mensen hun omgeving inrichten, spelen economische, politieke, culturele, technische en sociale aspecten een belangrijke rol. Het gaat daarbij om datgene wat van belang is voor betekenisverlening aan het bestaan, om duurzame ontwikkeling, om (voedsel)veiligheid en gezondheid en om technische verworvenheden.

Bij het oriënteren op de natuur gaat het om jezelf, om dieren en planten en natuurverschijnselen. Bij de oriëntatie op de wereld gaat het om de vorming van een wereldbeeld in ruimte en tijd. Leerlingen ontwikkelen een geografisch wereldbeeld aan de hand van gebieden en met behulp van kaartvaardigheden. Ze ontwikkelen een historisch wereldbeeld. Dat betekent dat ze kennis hebben van historische verschijnselen in delen van de wereld en van chronologie. Leerlingen leren hun wereldbeeld (over henzelf en de wereld) aan de hand van actuele onderwerpen voortdurend 'bij de tijd' te brengen.

Waar mogelijk worden onderwijsinhouden over mensen, de natuur en de wereld in samenhang aangeboden. Dit komt het 'begrijpen' door leerlingen ten goede en draagt voorts bij aan vermindering van de overladenheid van het onderwijsprogramma. Ook inhouden uit andere leergebieden worden betrokken op de 'oriëntatie op jezelf en de wereld'. Te denken valt aan het lezen en maken van teksten (begrijpend lezen), het meten en het verwerken van informatie in onder andere tabellen, tijdlijn en grafieken (rekenen/wiskunde) en het gebruik van beelden en beeldend materiaal (kunstzinnige oriëntatie). Onderwijs is er immers vooral op gericht om leerlingen zicht te geven op betekenis en samenhang.

Kunstzinnige oriëntatie

Door middel van een kunstzinnige oriëntatie maken kinderen kennis met kunstzinnige en culturele aspecten in hun leefwereld. Het gaat bij dit domein om kennismaking met dié aspecten van cultureel erfgoed waarmee mensen in de loop van de tijd vorm en betekenis hebben gegeven aan hun bestaan. Het gaat bij kunstzinnige oriëntatie ook om het verwerven van enige kennis van de hedendaagse kunstzinnige en culturele diversiteit. Dit vindt zowel op school plaats, als via regelmatige interactie met de (buiten)wereld. Kinderen leren zich aan de hand van kunstzinnige oriëntatie open te stellen: ze kijken naar schilderijen en beelden, ze luisteren naar muziek, ze genieten van taal en beweging. Kunstzinnige oriëntatie is er ook op gericht bij te dragen aan de waardering van leerlingen voor culturele en kunstzinnige uitingen in hun leefomgeving. Ze leren daarnaast zichzelf te uiten met aan het kunstzinnige domein ontleende middelen:

- ze leren de beeldende mogelijkheden van diverse materialen onderzoeken aan de hand van de aspecten kleur, vorm, ruimte, textuur en compositie
- ze maken tekeningen en ruimtelijke werkstukken
- ze leren liedjes en leren ritme-instrumenten te gebruiken als ondersteuning bij het zingen
- ze spelen en bewegen.

Waar mogelijk worden daarbij onderwerpen gebruikt die samenhangen met die uit andere leergebieden. Het onderwijs wordt daardoor meer samenhangend en mede daardoor betekenisvoller voor leerlingen. Maar voorop staat natuurlijk de authentieke bijdrage van kunstzinnige oriëntatie aan de ontwikkeling van kinderen.

Nederlands

Taalonderwijs is van belang omdat de rol van taal bij het verwerven van inhouden en vaardigheden in alle leergebieden (en de transfer daartussen) evident is. Het onderwijs in Nederlands als tweede taal

heeft dat besef de laatste jaren sterk doen groeien. Taalonderwijs is dus van belang voor het succes dat kinderen in het onderwijs zullen hebben en voor de plaats die ze in de maatschappij zullen innemen.

Daarnaast heeft taal een sociale functie. Kinderen dienen hun taalvaardigheid te ontwikkelen, omdat ze die nu en straks in de maatschappij hard nodig hebben. Dat houdt onder meer in dat het onderwijs waar mogelijk uitgaat van communicatieve situaties: levensechte en boeiende leesteksten, gesprekken over onderwerpen die kinderen bezighouden en een echte correspondentie met kinderen van andere scholen.

Taalverwerving en -onderwijs verlopen als het ware in cirkels: het gaat vaak om dezelfde inhoud, maar de complexiteit en de mate van beheersing nemen toe. Anders gezegd: het onderwijs in Nederlandse taal is er op gericht dat kinderen in de beheersing van deze taal in en buiten school steeds competentere taalgebruikers worden. Die competenties zijn te typeren in vier trefwoorden:

- kopiëren: zo letterlijk mogelijk een handeling nadoen (overschrijven van het bord bijvoorbeeld)
- beschrijven: op eigen wijze (in eigen woorden) toepassen van een vaardigheid (verslag uitbrengen, informatie geven of vragen bijvoorbeeld)
- structureren: op eigen manieren ordening aanbrengen
- beoordelen: reflectie op mogelijkheden, evalueren

Deze trefwoorden zijn niet zonder meer tot formuleringen in kerndoelen te verwerken, omdat het vaak gaat om een combinatie van competenties.

De schriftelijke taalvaardigheid neemt een belangrijke plaats in. 'Geletterdheid' veronderstelt meer dan alleen de techniek van lezen en schrijven. Ook inzicht in de maatschappelijke functie ervan en een positieve attitude maken er deel van uit. Deze ontwikkeling begint eigenlijk al voor de basisschool, bij voorlezen en vertellen in het gezin, en wordt verder ontwikkeld in alle groepen. Ook al is de ontwikkeling van de schriftelijke taalvaardigheid van belang, de ontwikkeling van de mondelinge taalvaardigheid verdient blijvende aandacht. Uitbreiding van de woordenschat, aandacht voor taal en denken, toepassen van luisterstrategieën, voorlezen en vertellen: het zijn activiteiten die de mondelinge taalvaardigheid verder ontwikkelen, maar daarnaast voorwaardelijk zijn voor het schriftelijke domein.

Beschouwing van taal en taalgebruik geeft kinderen 'gereedschappen' om over taal te praten en na te denken. Traditioneel ging het hierbij om grammatica, soms ook om de beschouwing van interessante taalverschijnselen. Tegenwoordig denkt men hierbij vooral aan inzicht in eigen en andermans taalgebruikstrategieën, zodat een kind leert deze steeds bewuster en doelgerichter in te zetten. Naast aandacht voor taal als systeem, is er ook reflectie op taalgebruik. Taalbeschouwing dient geen op zichzelf staand onderdeel te vormen, maar geïntegreerd te worden met (onderdelen uit) de overige domeinen.

Onderwijs in Nederlands als tweede taal heeft vaak een wat ander karakter dan Nederlands als eerste taal: de beginsituatie van de leerlingen is anders, de didactiek verschilt, het aanbod is soms anders gefaseerd, er ligt meer nadruk op woordenschatuitbreiding. Voor alle leerlingen gelden echter dezelfde doelen en hetzelfde aanbod. Veel van oorsprong autochtone kinderen die in achterstandssituaties opgroeien, zijn ook gebaat bij didactische inzichten die door ervaring met onderwijs aan allochtone kinderen scherper zijn geworden. Eén van die inzichten is, dat taal in alle vakken een cruciale rol speelt bij het verwerven van kennis en vaardigheden in de 'andere vakken'.

Kerninhoud onderbouw Voortgezet onderwijs

Mens en maatschappij

In de kerndoelen van het onderdeel mens en maatschappij is een enigszins vergelijkbare structuur te herkennen als bij de kerndoelen van het onderdeel mens en natuur: vragen stellen en onderzoek doen (36, 39), verschijnselen in tijd en ruimte plaatsen (37, 38), gebruik van bronnen (40, 41, 42) en de inhoudelijke thema's (42 tot 47) geordend van dichtbij en kleinschalig naar verder weg of grootschalig. Verschillende kerndoelen concretiseren de opdracht aan elke school om aandacht te besteden aan burgerschap. Het gaat vooral om de kerndoelen 43 en 44, maar ook met andere kerndoelen wordt invulling gegeven aan deze opdracht: te denken valt aan de kerndoelen 6, 35, 36 en 56.

6. De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.
35. De leerling leert over zorg en leert zorgen voor zichzelf, anderen en zijn omgeving, en hoe hij de veiligheid van zichzelf en anderen in verschillende leefsituaties (wonen, leren, werken, uitgaan, verkeer) positief kan beïnvloeden.
36. De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.
37. De leerling leert een kader van tien tijdvakken te gebruiken om gebeurtenissen, ontwikkelingen en personen in hun tijd te plaatsen.
38. De leerling leert een eenvoudig onderzoek uit te voeren naar een actueel maatschappelijk verschijnsel en de uitkomsten daarvan te presenteren.
39. De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken.
40. De leerling leert de atlas als informatiebron te gebruiken en kaarten te lezen en te analyseren om zich te oriënteren, zich een beeld van een gebied te vormen of antwoorden op vragen te vinden.
41. De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu.
42. De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen, en leert respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.
43. De leerling leert op hoofdlijnen hoe het Nederlandse politieke bestel als democratie functioneert en leert zien hoe mensen op verschillende manieren bij politieke processen betrokken kunnen zijn.
44. De leerling leert de betekenis van Europese samenwerking en de Europese Unie te begrijpen voor zichzelf, Nederland en de wereld.
45. De leerling leert over de verdeling van welvaart en armoede over de wereld, hij leert de betekenis daarvan te zien voor de bevolking en het milieu, en relaties te leggen met het (eigen) leven in Nederland.

46. De leerling leert actuele spanningen en conflicten in de wereld te plaatsen tegen hun achtergrond, en leert daarbij de doorwerking ervan op individuen en samenleving (nationaal, Europees en internationaal), de grote onderlinge afhankelijkheid in de wereld, het belang van mensenrechten en de betekenis van internationale samenwerking te zien.

Kunst en cultuur

Met de vijf kerndoelen voor het onderdeel kunst en cultuur wordt het gemeenschappelijke en het gelijkwaardige van de verschillende kunstzinnige disciplines benadrukt. Doel is een brede oriëntatie op kunst en cultuur. Deze kerndoelen geven ook variatie in activiteiten aan: eigen werk maken en presenteren, andermans werk ervaren en plaatsen, verslag doen van activiteiten, en reflecteren op eigen en andermans werk.

47. De leerling leert door het gebruik van elementaire vaardigheden de zeggingskracht van verschillende kunstzinnige disciplines te onderzoeken en toe te passen om eigen gevoelens uit te drukken, ervaringen vast te leggen, verbeelding vorm te geven en communicatie te bewerkstelligen.
48. De leerling leert eigen kunstzinnig werk, alleen of als deelnemer in een groep, aan derden te presenteren.
49. De leerling leert op basis van enige achtergrondkennis te kijken naar beeldende kunst, te luisteren naar muziek en te kijken en luisteren naar theater-, dans- of filmvoorstellingen.
50. De leerling leert met behulp van visuele of auditieve middelen verslag te doen van deelname aan kunstzinnige activiteiten, als toeschouwer en als deelnemer.
51. De leerling leert mondeling of schriftelijk te reflecteren op eigen werk en werk van anderen, waaronder dat van kunstenaars.
56. De leerling leert tijdens bewegingsactiviteiten sportief te zijn, rekening te houden met de mogelijkheden en voorkeuren van anderen, en respect en zorg te hebben voor elkaar.

Nederlands

De kerndoelen zijn vooral gericht op de communicatieve functie van de Nederlandse taal en kennen een belangrijke plaats toe aan strategische vaardigheden. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan culturele en literaire aspecten.

1. De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begrijpelijk uit te drukken.
2. De leerling leert zich te houden aan conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik) en leert het belang van die conventies te zien.
3. De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van zijn woordenschat.
4. De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven teksten.
5. De leerling leert in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen.
6. De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.
7. De leerling leert een mondelinge presentatie te geven.

8. De leerling leert verhalen, gedichten en informatieve teksten te lezen die aan zijn belangstelling tegemoet komen en zijn belevingswereld uitbreiden.
9. De leerling leert taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) planmatig voor te bereiden en uit te voeren.
10. De leerling leert te reflecteren op de manier waarop hij zijn taalactiviteiten uitvoert en leert, op grond daarvan en van reacties van anderen, conclusies te trekken voor het uitvoeren van nieuwe taalactiviteiten.

Kerninhoud bovenbouw Voortgezet onderwijs

In augustus 2007 is in Nederland nieuwe wetgeving ingevoerd die scholen meer ruimte heeft gegeven om de tweede fase naar eigen onderwijskundige inzichten in te richten, waardoor meer samenhang tussen de profielvakken kan worden aangebracht, en het onderwijs meer op de kwaliteiten van de leerlingen afgestemd kan worden.

Meer informatie is te vinden op de site van de [Stichting Leerplan Ontwikkeling](#).

Bijlage 5 - Onderwijsplanning groep 1 t/m 8

Naast de onderwijsplanning voor groep 1 t/m 8 in deze bijlage, zijn voor de leerkracht ook de domeinoverzichten van groep 1 tot met het voortgezet onderwijs beschikbaar op het platform Globus. Deze overzichten van de NTC-leerlijn, ontwikkeld door de stichting NOB, geven de leerkrachten extra inzicht en bieden houvast bij het afstemmen van het taalaanbod op het niveau van de leerlingen.

NEDERLANDS GROEP 1 en 2	
Deze groepen worden meestal gecombineerd	
<u>Doelstelling</u>	
De leerlingen worden vertrouwd gemaakt met het Nederlands onderwijs en de tradities. Gedurende het schooljaar verrijken de kinderen spelenderwijs hun Nederlandse woordenschat en wordt de grondslag gelegd voor de verdere ontwikkeling van de taal.	
Didactische werkvormen	Leer- en hulpmiddelen
<ul style="list-style-type: none">- <u>verhaaltjes</u> voorlezen (ontwikkeling van de <u>luistervaardigheid</u> en <u>woordenschat</u>)- <u>kringgesprekken</u> (ontwikkeling van de <u>spreekvaardigheid</u>)- <u>spelletjes</u> (ontwikkeling van de <u>sociale vaardigheden</u>)- <u>motorische ontwikkeling</u> fijne en grove motoriek zijn van groot belang voor de algehele ontwikkeling van het kind (denk aan schrijf- en spreekvaardigheden)- <u>toneel</u> (ontwikkeling van <u>sociale vaardigheden</u> en <u>woordenschat</u>)	Eigen materiaal zoals: <ul style="list-style-type: none">- prentboeken- werkbladen (begrippen aanleren)- poppenkast- lotto's- domino- kwartetten- memory- video's- CD's, liedjes enz.

Onze leerlingen komen uit verschillende taalsituaties, waardoor het belangrijk is dat de leerdoelen worden afgestemd op ieder individu. Zo worden bijvoorbeeld hogere eisen gesteld aan kinderen die terugkeren naar Nederland of Vlaanderen dan aan kinderen die in Italië blijven wonen en Nederlands als bijvak of tweede taal leren.

Deze differentiatie is tijdens de lessen mogelijk, doordat we gedifferentieerde leerstof aanbieden en in kleine groepjes werken, waardoor elke leerling meer aandacht krijgt. De aanpassing van de leerdoelen wordt in overleg met de ouders aan het begin van het schooljaar bepaald.

NEDERLANDS GROEP 3 (bij NT2-kinderen zie ook doelen voor kleuters)				
LEZEN Aanvankelijk lezen	STELLEN	LUISTEREN	SPREKEN WOORDENSCHAT/UITSPRAAK/GESPREK	TAAL
De dagschool leert onze leerlingen lezen, wij als NTC-punt daarentegen richten ons op de specifieke moeilijkheden van de Nederlandse taal: twee(teken)klanken, g/ch, k, f/v, v/w/ z/s, aa-a enz.	Schrijven van korte zinnen en (rijm)woordjes. Zinnen afmaken, woordvelden samenstellen, voorlezen uit eigen werk. Luisteren naar het werk van anderen. Aanleren van het alfabet.	Herkennen en onthouden van geluiden, stemmen, woorden en zinnen, verhalen, beschrijvingen. Herkennen van het verloop in een verhaal. Herkennen van stemmingen in een verhaal.	Spreken en vertellen in de kring en in kleine groepjes (spontaan, duidelijk en verstaanbaar). Overbrengen van eenvoudige boodschappen (mededeling, opdracht, beschrijving, verslag). Vragen stellen en beantwoorden. Spelen met klanken, woorden en zinnen (rijm). Imiteren van manieren van spreken. Samen een gesprek voeren in de kring onder leiding van de leerkracht, met aandacht voor gespreksregels. Samen een gesprek voeren over een onderwerp. Werken aan specifieke gespreksvaardigheden: bij het onderwerp blijven, zich duidelijk uitdrukken, om verduidelijking vragen, zich verplaatsen in de gedachten van een ander, je mening geven. Samen overleggen en tot een besluit komen. Een telefoongesprek voeren. Gesprekken evalueren onder leiding van de leerkracht.	VORM Onderscheiden en gebruiken van woordsoorten zonder de termen te kennen. Zinnen maken, zinnen uitbreiden, zinnen inkorten. BETEKENIS Oefenen met vraag- en antwoordzinnen. Oefenen met tegenstellingen. Rubriceren en sorteren van woorden.

NEDERLANDS GROEP 4 (bij NT2-kinderen zie ook doelen voor groep 3/kleuters)				
LUISTEREN	LEZEN TECHNISCH EN BEGRIJPEND LEZEN	SPREKEN WOORDENSCHAT/UITSPRAAK/GESPREK	STELLEN SCHRIJFVAARDIGHEID	TAAL
<p>Herkennen en onthouden van geluiden, stemmen, woorden en zinnen, verhalen, beschrijvingen. Herkennen van het verloop in een verhaal. Herkennen van stemmingen in een verhaal.</p>	<p>De dagschool leert onze leerlingen lezen, wij als NTC-punt daarentegen richten ons op de specifieke moeilijkheden van de Nederlandse taal: twee(teken)klanken, g/ch, k, f/v, v/w/ z/s, aa-a enz. Technisch lezen van meerlettergrepige woorden, eenvoudig begrijpend lezen</p>	<p>Spreken en vertellen in de kring en in kleine groepjes (spontaan, duidelijk en verstaanbaar). Overbrengen van eenvoudige boodschappen (mededeling, opdracht, beschrijving, verslag). Vragen stellen en beantwoorden. Spelen met klanken, woorden en zinnen (rijm). Imiteren van manieren van spreken. Samen een gesprek voeren in de kring onder leiding van de leerkracht, met aandacht voor gespreksregels. Samen een gesprek voeren over een onderwerp. Werken aan specifieke gespreksvaardigheden: bij het onderwerp blijven, zich duidelijk uitdrukken, om verduidelijking vragen, zich verplaatsen in de gedachten van een ander, je mening geven. Samen overleggen en tot een besluit komen. Een telefoongesprek voeren. Gesprekken evalueren onder leiding van de leerkracht.</p>	<p>Schrijven van korte, zakelijke en fantasieteksten: verhaal, gedicht, afbeelding beschrijven, mededeling. Schrijven van brieven aan bekenden, met een korte mededeling. Woordvelden samenstellen en rubriceren. Zinnen van een verhaal in de goede volgorde zetten, fragmenten van een verhaaltje in de juiste volgorde zetten. Herkennen van vormverschillen in diverse tekstsoorten: boeken kranten en tijdschriften. Vragen formuleren: wat- en waarom- vraag. Interpunctie: punt en vraagteken, hoofdletters. Voorlezen uit eigen werk. Luisteren naar het werk van anderen.</p> <p>WOORDENBOEK</p> <p>Aanleren van het alfabet. Begrip „alfabetische ordening“ kennen. Werken met de alfabetische ordening van letters.</p>	<p>VORM</p> <p>Onderscheiden en gebruiken van woordsoorten zonder de termen te kennen: lidwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord. Werken met verkleinwoorden: op -je (begin). Werken met lettergrepen. Orderings- en bouwprincipes van zinnen: zinnen maken, zinnen uitbreiden, zinnen inkorten, de volgorde in zinnen veranderen. Werken met enkelvoud en meervoud van zelfstandige naamwoorden: meervoud op -en en -s.</p> <p>BETEKENIS</p> <p>Ontdekken van de zin als betekenisvolle eenheid. Relaties leggen tussen zinnen. Oefenen met vraag- en antwoordzinnen en daarvan de betekenis en functie leren kennen. Oefenen met tegenstellingen. Rubriceren en sorteren van woorden op basis van bepaalde eigenschappen.</p>

NEDERLANDS GROEP 5 (bij NT2-kinderen zie ook doelen van groep 3 en 4)		
<p>Onze leerlingen komen uit verschillende taalsituaties, daarom is het belangrijk dat de leerdoelen aangepast worden aan ieder individu. Bijvoorbeeld: bij kinderen die terug naar Nederland gaan, worden er hogere eisen gesteld dan bij kinderen die in Italië blijven wonen en die het Nederlands als bijvak of zelfs als een tweede taal leren. Deze differentiatie wordt mede mogelijk gemaakt, tijdens de lessen, doordat we gedifferentieerde leerstof aanbieden en we met kleine groepjes werken, en derhalve meer aandacht aan elke leerling kunnen geven. De aanpassing van de leerdoelen wordt in overleg met de ouders aan het begin van het schooljaar bepaald. Indien nodig wordt er (gedeeltelijk) individueel les gegeven.</p>		
LUISTEREN	LEZEN	SPREKEN WOORDENSCHAT/UITSPRAAK/GESPREK
<p>Herkennen en onthouden van geluiden, stemmen, woorden en zinnen, verhalen, beschrijvingen.</p> <p>Uitvoeren van samengestelde, mondelinge opdrachten.</p> <p>Herkennen van het verloop in een verhaal en dit kunnen aanvullen. Herkennen van stemmingen in een verhaal.</p> <p>Samenvatten van een verhaal.</p> <p>Herkennen van andere betekenissen in taaluitingen, in relatie tot de context.</p>	<p>Begrijpend lezen.</p>	<p>Sprekend en vertellen in de kring en in kleine groepjes (spontaan, duidelijk en verstaanbaar).</p> <p>Sprekend voor de grote groep (spontaan).</p> <p>Overbrengen van eenvoudige boodschappen (mededeling, opdracht, beschrijving, uitleg, verslag).</p> <p>Vragen stellen en beantwoorden.</p> <p>Spelen met klanken, woorden en zinnen (rijm).</p> <p>Imiteren van manieren van spreken en aanpassen aan de situatie. Samen een gesprek voeren over een onderwerp.</p> <p>Samen overleggen en tot een besluit komen. Een telefoongesprek voeren.</p>
STELLEN, SCHRIJFVAARDIGHEID	TAAL	
<p>Schrijven van korte, zakelijke en fantasieteksten: verhaal, gedicht, afbeelding beschrijven, mededeling.</p> <p>Schrijven van brieven aan bekenden, met een korte mededeling. Woordvelden samenstellen en rubriceren.</p> <p>Leren doorzien van de structuur van eenvoudige teksten en verhalen: zinnen van een verhaal in de goede volgorde zetten, een weggelaten deel van een verhaal schrijven, fragmenten van een verhaal in de juiste volgorde zetten. Herkennen van vormverschillen in diverse tekstsoorten: boeken kranten en tijdschriften.</p> <p>Vragen formuleren: (wie) wat- en waarom-vraag.</p> <p>Interpunctie: punt en vraagteken, hoofdletter.</p> <p>Voorzien uit eigen werk. Luisteren naar het werk van anderen.</p>	<p>VORM</p> <p>Onderscheiden en gebruiken van woordsoorten zonder de termen te kennen: lidwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord, werkwoord, voorzetsel. Werken met verkleinwoorden: op -pje en -tje; weglaten van de verkleiningsuitgang.</p> <p>Orderings- en bouwprincipes van zinnen: woorden van een zin in een goede volgorde zetten; zinnen maken; zinsdelen samenvoegen; zinnen uitbreiden, rest toevoegen; zinnen inkorten; de volgorde in zinnen ontdekken.</p> <p>Onderscheiden van de tegenwoordige en verleden tijd van gebruikte persoonsvormen, met tijdsbegrippen als hulpmiddel.</p> <p>Werken met enkelvoud en meervoud van zelfstandige naamwoorden: meervoud omzetten in enkelvoud; meervoud op -eren, met -s/-z- en -f/-v- wisseling. Werken met de vergrotende trap van regelmatige en onregelmatige woorden.</p> <p>Werken met en maken van samengestelde woorden.</p> <p>BETEKENIS</p> <p>Oefenen met vraag- en antwoordzinnen en daarvan de betekenis en functie leren kennen. Rubriceren en sorteren van woorden op basis van bepaalde eigenschappen.</p> <p>Oefenen met tegenstellingen.</p> <p>Werken met spreekwoorden en uitdrukkingen, gekoppeld aan situaties.</p>	

<p>WOORDENBOEK</p> <p>Werken met de alfabetische ordening van letters.</p> <p>Werken met de alfabetische ordening van woorden: woorden met verschillende beginletters, woorden met dezelfde beginletter, woorden met eerste twee beginletters hetzelfde.</p> <p>Opzoeken van woorden in een korte alfabetische lijst.</p>	<p>EFFECT</p> <p>Herkennen van specifieke taalsituaties en de functie daarvan: stemmingen, standaardtaal en dialect. Herkennen van de relatie tussen taalsituatie en taalgebruik.</p> <p>Ontdekken van persoonsgebonden spreekgewoonten: standaardtaal en dialect</p>
--	--

NEDERLANDS GROEP 6 (bij NT2-kinderen zie ook doelen van groep 4 en 5)

LUISTEREN	SPREKEN WOORDENSCHAT/UITSPRAAK/GESPREK	STELLEN SCHRIJFVAARDIGHEID	TAAL
<p>Herkennen en onthouden van geluiden, stemmen, verhalen, beschrijvingen en zakelijke teksten Uitvoeren van samengestelde, mondelinge opdrachten.</p> <p>Herkennen van het verloop in een verhaal of zakelijke tekst en deze kunnen aanvullen (inleiding, kern en slot).</p> <p>Herkennen van stemmingen in een verhaal.</p> <p>Uitleggen van een zakelijke tekst Samenvatten van een verhaal of een zakelijke tekst.</p> <p>Herkennen van andere betekenissen in taaluitingen, in relatie tot de context.</p> <p>Voorlezen uit eigen werk en luisteren naar werk van anderen.</p> <p>LEZEN Begrijpend lezen</p>	<p><u>Sprek</u> en vertellen in de kring en in kleine groepjes (spontaan, duidelijk en verstaanbaar). Spreken na voorbereiding (plan maken, onderwerp kiezen, informatie verzamelen en selecteren, eigen tekst maken). In het kort <u>weergeven van de kern van geselecteerde informatieve (trefwoorden)</u>. Overbrengen van boodschappen (mededeling, uitleg, verslag) Vragen stellen en doorvragen.</p> <p>Beantwoorden van vragen. Spelen met klanken, woorden en zinnen (rijm). Imiteren van manieren van spreken. Manieren van spreken aanpassen aan situaties.</p> <p>GESPREK</p> <p>Spreken en vertellen in de kring in kleine groepjes (spontaan, duidelijk en verstaanbaar). Deelnemen aan een groepsgesprek (kleine groep) onder leiding van een medeleerling. Werken aan specifieke gespreksvaardigheden: bij het onderwerp blijven, om verduidelijking vragen, zich verplaatsen in de gedachten van een ander, je mening geven, aansluiten bij een medeleerling, herkennen van non-verbaal gedrag. Leren leiding geven aan een groepsgesprek: onderwerp, gespreksduur (tijd) en gespreksregels bewaken.</p> <p>Een gesprek samenvatten. Een eenvoudige discussie voeren. Een interview afnemen. Zelfstandig evalueren van een groepsgesprek.</p>	<p><u>Schrijven van zakelijke en fantasieteksten en brieven</u>. Volledig verzorgen van een brief: datum, adressering, aanhef, slotwoorden, afzender.</p> <p><u>Onderscheiden en benoemen</u> van verschillende soorten zakelijke en fantasieteksten en hun functie aangeven. Bepalen van het doel van een tekst en het publiek waarvoor deze wordt geschreven.</p> <p><u>Materiaal voor een tekst verzamelen</u> en ordening aanbrengen.</p> <p><u>Werken met trefwoorden</u>: trefwoorden noteren uit een tekst, schrijven van een eigen tekst met behulp van trefwoorden. Leren voorzien van de structuur van teksten en verhalen: teksten indelen in alinea's.</p> <p>Werken aan een <u>interview</u>. Interpunctie: <u>aanhalingstekens</u>.</p> <p><u>Verzorgen van een tekst</u>: verbeteringen aanbrengen met betrekking tot indeling, zinsbouw en woordgebruik, spelling en interpunctie; passende illustraties aanbrengen. Bespreken van een eigen creatieve tekst of die van anderen op originaliteit/creativiteit, stijl/woordgebruik, leesbaarheid.</p> <p>WOORDENBOEK</p> <p>Opzoeken van woorden en namen in een woordenboek, telefoonboek, encyclopedie enz. met behulp van trefwoorden. Opzoeken van spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen; symbolen en afkortingen die in een woordenboek gebruikt worden, kennen en toepassen.</p>	<p>VORM</p> <p>Onderscheiden en gebruiken van <u>woordsoorten</u> met de daarbij behorende termen: lidwoord, zelfstandig naamwoord enz. Werken met <u>verkleinwoorden</u>: op -etje en -nkje. Ordenings- en bouwprincipes van zinnen: <u>Onderscheiden van zinsdelen</u>: ontdekken van de <u>persoonsvorm</u> in de zin. <u>Werken met enkelvoud en meervoud</u> van zelfstandige naamwoorden: meervoud op -'s en -heden, met -s/-z- en -f/-v-wisseling. <u>Werken met de vergrotende trap</u> van regelmatige en onregelmatige woorden. Werken met samengestelde woorden: samenstellingen maken van enkelvoudige woorden samenstellingen maken door toevoeging van een eigen woord aan een gegeven woord.</p> <p>BETEKENIS</p> <p><u>Relaties leggen tussen zinnen</u>. Oefenen met woorden als betekenisvolle samenstellingen van letters (woorden vormen en veranderen). Rubriceren en sorteren van woorden op basis van bepaalde eigenschappen. Relaties leggen tussen dingen, begrippen en woorden.</p> <p><u>Oefenen en werken met tegenstellingen, spreekwoorden en uitdrukkingen</u>: in situaties; herkennen van verschillen tussen <u>letterlijk en figuurlijk taalgebruik, synoniemen</u> Werken met <u>afkortingen</u>.</p> <p>EFFECT</p> <p><u>Herkennen</u> van specifieke taalsituaties en de functie daarvan: <u>stemmingen, standaardtaal en dialect, moedertaal en vreemde taal</u>. Herkennen van de relatie tussen taalsituatie en taalgebruik. Ontdekken van persoonsgebonden spreekgewoonten: standaardtaal, dialect, moedertaal en vreemde taal.</p>

NEDERLANDS GROEP 7/8 (bij NT2-kinderen zie ook doelen van groep 5 en 6)			
LUISTEREN	SPREKEN	STELLEN	TAALBESCHOUWING
	WOORDENSCHAT/UITSPRAAK/GESPREK	SCHRIJFVAARDIGHEID	
<p>Herkennen en onthouden van geluiden, stemmen, verhalen, beschrijvingen en zakelijke teksten</p> <p>Uitvoeren van samengestelde, mondelinge opdrachten.</p> <p>Herkennen van het verloop in een verhaal of zakelijke tekst en deze kunnen aanvullen (inleiding, kern en slot).</p> <p>Herkennen van stemmingen in een verhaal.</p> <p>Uitleggen van een zakelijke tekst</p> <p>Samenvatten van een verhaal of een zakelijke tekst.</p> <p>Herkennen van andere betekenissen in taaluitingen, in relatie tot de context.</p> <p>Voorlezen uit eigen werk en luisteren naar werk van anderen.</p> <p>LEZEN</p> <p>Begrijpend lezen</p>	<p><u>Spreken en vertellen in de kring</u> en in kleine groepjes (spontaan, duidelijk en verstaanbaar). Spreken na voorbereiding (plan maken, onderwerp kiezen, informatie verzamelen en selecteren, eigen tekst maken). In het kort <u>weergeven van de kern van geselecteerde informatie</u></p> <p><u>(trefwoorden)</u>. Overbrengen van boodschappen (mededeling, uitleg, verslag) Vragen stellen en doorvragen.</p> <p>Beantwoorden van vragen. Spelen met klanken, woorden en zinnen (rijm). Imiteren van manieren van spreken. Manieren van spreken aanpassen aan situaties.</p> <p>GESPREK</p> <p>Spreken en vertellen in de kring in kleine groepjes (spontaan, duidelijk en verstaanbaar).</p> <p>Deelnemen aan een groepsgebesprek (kleine groep) onder leiding van een medeleerling. Werken aan specifieke gespreksvaardigheden: bij het onderwerp blijven, om verduidelijking vragen, zich verplaatsen in de gedachten van een ander, je mening geven, aansluiten bij een medeleerling, herkennen van non-verbaal gedrag. Leren leiding geven aan een groepsgebesprek: onderwerp, gespreksduur (tijd) en gespreksregels bewaken. Een gesprek samenvatten. Een eenvoudige discussie voeren. Een interview afnemen. Zelfstandig evalueren van een groepsgebesprek.</p>	<p><u>Schrijven van zakelijke en fantasieteksten en brieven</u>. Volledig verzorgen van een brief: datum, adressering, aanhef, slotwoorden, afzender.</p> <p><u>Onderscheiden en benoemen</u> van verschillende soorten zakelijke en fantasieteksten en hun functie aangeven. Bepalen van het doel van een tekst en het publiek waarvoor deze wordt geschreven.</p> <p><u>Materiaal voor een tekst verzamelen</u> en ordening aanbrengen.</p> <p><u>Werken met trefwoorden</u>: trefwoorden noteren uit een tekst schrijven van een eigen tekst met behulp van trefwoorden. Leren doorzien van de structuur van teksten en verhalen: teksten indelen in alinea's.</p> <p>Werken aan een <u>interview</u>.</p> <p>Interpunctie: <u>aanhalingstekens</u>.</p> <p><u>Verzorgen van een tekst</u>: verbeteringen aanbrengen met betrekking tot indeling, zinsbouw en woordgebruik, spelling en interpunctie; passende illustraties aanbrengen.</p> <p>Bespreken van een eigen creatieve tekst of die van anderen op originaliteit/creativiteit, stijl/woordgebruik, leesbaarheid.</p> <p>WOORDENBOEK</p> <p>Opzoeken van woorden en namen in een woordenboek, telefoonboek, encyclopedie enz. met behulp van trefwoorden.</p> <p>Opzoeken van spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen; symbolen en afkortingen die in een woordenboek gebruikt worden, kennen en toepassen.</p>	<p>VORM</p> <p><u>Onderscheiden en gebruiken van woordsoorten</u> met de daarbij behorende termen: lidwoord, bijvoeglijk naamwoord enz. Orderings- en bouwprincipes van zinnen: woorden en zinsdelen tot verschillende zinnen samenvoegen, zinnen uitbreiden met zinsdelen, zinnen uitbreiden na een voegwoord, samengestelde zinnen losmaken.</p> <p><u>Onderscheiden van zinsdelen</u>: ontdekken van de persoonsvorm in de zin, op diverse manieren. Werken met enkelvoud en meervoud van zelfstandige naamwoorden: meervoud op -iën -ieën, -eeën. Werken met de vergrotende en de overtreffende trap van regelmatige en onregelmatige woorden. Werken met samengestelde woorden: met -e, -en- en -s-.</p> <p>BETEKENIS</p> <p>Ontdekken van de zin als betekenisvolle eenheid: <u>tijdsbegrip</u> aanvoelen, tijdsbepalingen toevoegen, tegengestelde zinnen bedenken, zinnen rubriceren naar betekenis.</p> <p><u>Relaties leggen tussen zinnen</u>. Oefenen met woorden als betekenisvolle samenstellingen van letters (woorden vormen en veranderen).</p> <p><u>Rubriceren</u> en sorteren van woorden op basis van bepaalde eigenschappen. Relaties leggen tussen dingen, begrippen en woorden.</p> <p><u>Oefenen en werken met tegenstellingen, spreekwoorden en gezegdes, synoniemen en homoniemen en afkortingen</u>.</p> <p>EFFECT</p> <p>Herkennen van <u>specifieke taalsituaties</u> en de functie daarvan: <u>stemmingen, standaardtaal en dialect, moedertaal en vreemde taal, cultuur en traditie</u> en ander non-verbaal gedrag.</p>

			Ontdekken van persoonsgebonden spreekgewoonten: standaardtaal en dialect; moedertaal en vreemde taal.
--	--	--	--

Bijlage 6 - Nuttige websites

Groep 1-2

www.kinderspelletjes.nl

www.nijntje.nl

www.schooltv.nl/onderwijsvorm/primair-onderwijs

www.leerspellen.nl

Groep 3

<http://hotpot.klascement.net/aanbod/quiz/1b/1.htm>

www.schooltv.nl/onderwijsvorm/primair-onderwijs

www.leerspellen.nl

Groep 4-5

www.schooltv.nl/onderwijsvorm/primair-onderwijs

www.leerspellen.nl

Groep 6-7-8-VO1-VO2-VO3

<https://schooltv.nl/onderwijsvorm/voortgezet-onderwijs>

www.hetklokhuis.nl/tv-uitzendingen/

www.leerspellen.nl

Adressen uitgeverijen kindertijdschriften:

www.malmberg.nl

www.kidsweek.nl

www.donaldduck.nl

www.nationalgeographicjunior.nl

Mediatips voor ouders

www.nijntje.nl (0 t/m 4 jaar)

www.kennisnet.nl (vanaf 4 jaar)

www.startpagina.nl/kids (vanaf 6 t/m 12 jaar)

www.jeugdjournaal.nl (10 t/m 12 jaar)

www.zapp.nl (van 6 t/m 14 jaar)

www.uitzendinggemist.nl (alle leeftijden)

Algemeen

<http://kids.flevoland.to>

<https://www.jufanke.nl/>

<http://www.leukvoorkids.nl/>

Bijlage 7 - Nuttige adressen

Leslocatie

Scuola Svizzera di Roma Via Marcello

Malpighi, 14 00161 Rome

Tel: 06 440 21 09

www.scuolasvizzeradiroma.com

Nederlandse en Belgische (semi)overheidsinstellingen

Stichting NOB (Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland) Parkweg 20a,

2271 AJ Voorburg

Tel: + 31 70 386 66 46

www.stichtingnob.nl

info@stichtingnob.nl

Inspectie van het onderwijs Afdeling

Buitenland Postbus 88, 5000 AB

Tilburg www.onderwijsinspectie.nl

Team Buitenland: buitenland@onderwijsinspectie.nl

Tel: + 31 (0)77 46 56 767 voor vragen van ouders over onderwijs in het buitenland

Voor klachten die betrekking hebben op seksueel, psychisch en fysiek geweld kunnen ouders terecht bij de [vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs](#).

Landelijke Klachtencommissie Vereniging Bijzondere Scholen

voor klachten van ouders en scholen die de interne schoolklachtenprocedure doorlopen hebben Postbus 95572,
2509 CN Den Haag

Tel: + 31 70 331 52 26

www.vbs.nl LKC@vbs.nl

www.tkofschip.org

Volg ons op

